

การถอดบทเรียนการพัฒนาทักษะนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลาโดยการบูรณาการ
การเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการ
 และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

**Lesson Learned for Developing Community Communicators' Skills about
Khanom La Telling by Integrating Teaching and Learning, Research,
Academic Services and Art and Culture Conservation**

กรกฎ จำเนียร, เมธาวี จำเนียร,
ทองพูล มุขรักรักษ์, ศศิพัชร บุญขวัญ,
ปัญจพร เกื้อนุ้ย, ปาริฉัตร ศรีหะรัญ และ ธัชชา สามพิมพ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**Korrakot Chamnian, Methawee Chamnian, Panjaporn Kuenui,
Thongphun Mukharak, Sasipat Boonkwan, Parichat Sriharan and Tatcha Sampim**
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : korakot_jam@nstru.ac.th

*****

บทคัดย่อ

บทความวิชาการชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาทักษะนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลา โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตรนิเทศศาสตร์บูรณาการกับการวิจัยในประเด็นการเล่าเรื่องขนมลาผ่านสื่อสมัยใหม่ เพื่อผลิตสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาร่วมกับผู้ประกอบการขนมลาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการพัฒนาทักษะนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลาทั้งที่เป็นผู้ประกอบการและตัวนักศึกษา นำไปสู่การอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดแก่คนในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งจากการถอดบทเรียนพบว่า แนวทางการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการครั้งนี้ ดำเนินไปตามหลัก PDCA ของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การวางแผน (Plan) การลงมือทำ (Do) การประเมินตรวจสอบ (Check) และการนำผลประเมินไปปรับปรุงแก้ไข (Act) ส่งผลให้ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามพันธกิจทุกพันธกิจ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และผู้ประกอบการและชุมชนได้ประโยชน์

คำสำคัญ: การถอดบทเรียน; นักสื่อสารชุมชน; การเล่าเรื่อง; ขนมลา; การบูรณาการตามพันธกิจ

Abstracts

This academic article aims to conclude lesson learned from community communicators' skill development to telling by integrating teaching and learning, research, academic services, and art and culture conservation. The authors take the course of the Department of Communication Arts to integrate with research on the issue of Khanom La storytelling through modern media to produce modern media telling about Khanom La with Khanom La entrepreneurs in Nakhon Si Thammarat Province, the development of community communicators' skills to tell about Khanom La, both entrepreneurs and students leading to conservation, inheritance and transfer to people in the community and outside the community. From the lessons learned, it was found guidelines for the implementation of this integrated teaching and learning that conducted in accordance with the PDCA principles of educational quality assurance, namely Plan, Do, Check and Act. The result of integrated teaching and learning with all missions is the benefit of learners, entrepreneurs and community.

Keywords: Lesson Learned; Community Communicators; Storytelling; Khanom La; Integrated Missions

บทนำ

ปัจจุบันการเรียนรู้ของนักเรียนและนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่ได้มีเฉพาะในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ผู้สอนนิยมนำศาสตร์ของการวิจัย การเรียนการสอน และการบริการวิชาการ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มาผสมผสานเข้าด้วยกันให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน จนมีความสมบูรณ์ในตนเอง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เกิดองค์ความรู้ให้กับนักศึกษา ชุมชนที่รับบริการและมหาวิทยาลัย เป็นต้น (กลุ่มฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2557 : ออนไลน์) การเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าว ถือเป็น การเรียนการสอนที่มีลักษณะบูรณาการกับพันธกิจต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าเป็นการบูรณาการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิตตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และต้องผลิตบัณฑิตที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของสังคม กล่าวคือ บัณฑิตในสังคมแห่งการเรียนรู้จะต้องมีความสามารถเชิงวิชาการผนวกกับคุณลักษณะการเป็นมนุษย์ มีความรู้โดยเฉพาะคุณสมบัติผู้ที่ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศุภิสรา สุวรรณชาติ อนุรักษ์ และ อรุณรัตน์ เขยกาญจน์, 2562 : 158-175)

แนวความคิดข้างต้น สอดคล้องกับที่ Arimoto (2010 : 28) ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการวิจัย มีความจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ความเป็นสากล (universalization) ได้รับการส่งเสริมเพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับที่ Griggs (2005 : 1-5) แสดงความเห็นว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการวางตำแหน่งตัวเองในระดับสากล การเชื่อมโยงการ

สอนและการวิจัยเข้าด้วยกันเท่านั้นที่จะสามารถส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21

สำหรับในศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรนิเทศศาสตร์โดยส่วนใหญ่เน้นการฝึกปฏิบัติที่บูรณาการกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม หรือกระแสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้องค์ความรู้จากการเรียน นำไปประยุกต์ใช้ศาสตร์ด้านการสื่อสารแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมสนับสนุนเรื่องราวต่าง ๆ เผยแพร่สู่สาธารณชน เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้เป็นนักคิด นักปฏิบัติ ที่เข้าใจโลก เข้าใจสังคมท้องถิ่น

ผลการดำเนินการ

การจัดการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียนของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช คณาจารย์ในหลักสูตรจะวางแผนการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย สำหรับการบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ผ่านมา คณะผู้เขียนขอเสนอผลการบูรณาการในภาคเรียนที่ 2/2563 ในรายวิชาสื่อทางเลือกเพื่อชุมชน และต่อเนื่องมาในภาคเรียนที่ 1/2564 ในรายวิชา การสร้าง แปรนตร์และภาพลักษณ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารมวลชนดิจิทัล ได้เรียนวิชาทั้ง 2 รายวิชาดังกล่าวต่อเนื่องกัน โดยได้วางแผนบูรณาการกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ปี 2563 ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้เกี่ยวกับขนมลา ซึ่งเป็นขนมอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มาจากการสำรวจปัญหาที่ผ่านมาพบว่า ผู้บริโภคที่บริโภคขนมลามักจะเป็นผู้สูงอายุ ขนมลามีความสำคัญและเป็นที่ต้องการอย่างมากในช่วงเทศกาลบุญสารทเดือนสิบ และเพื่อเป็นของฝากเท่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการสื่อสารเล่าเรื่องขนมลาผ่านสื่อสมัยใหม่ และพัฒนาช่องทางการตลาดเพื่อให้ไปถึงผู้บริโภคมากขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้มีลักษณะอยู่ในขั้นปลายน้ำ กล่าวคือ เป็นการสื่อสารเพื่อเล่าเรื่องขนมลา ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ขนมลา ทั้งที่มีอยู่เดิมและเรื่องราวของขนมลาที่ได้รับการยกระดับและพัฒนาภายใต้โครงการวิจัยผ่านสื่อสมัยใหม่สู่บริโภค ในขณะเดียวกัน มีการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดมุมมองใหม่ ๆ ต่อขนมลา โดยคณะผู้เขียนได้ดำเนินการบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจต่าง ๆ ตามแนวคิดของมานิต ไชยกิจ (2557 : 205-213) ในประเด็นการบูรณาการโดยการใช้การจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก กล่าวคือ คณาจารย์ผู้สอนนำผลงานวิจัย การจัดการความรู้ หรือนำประสบการณ์และผลการฝึกอบรม และการให้บริการวิชาการแก่สังคมมาใช้พัฒนา หรือไปประยุกต์ใช้กับ

การเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ และคณาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ วิจัยหน่วยงานของตนเองเป็นงานรายกลุ่มหรืองานส่วนบุคคล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แล้วสังเคราะห์ผลในเชิงวิจัย แล้วเผยแพร่ในยังหน่วยงานกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านผู้เรียน

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการบูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้ ทำกับชุมชน ดังนั้น คณะผู้เขียนได้คำนึงการบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานคือ การเข้าถึงและการยอมรับจากชุมชน ดังนั้น จึงต้องสร้างให้นักศึกษาเข้าใจบทบาทของตน โลกทัศน์การมองชุมชนและเทคนิคการทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงติดตามความก้าวหน้าการทำการกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยการสรุปบทวนร่วมกับนักศึกษาถึงสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากชุมชนและสิ่งที่ชุมชนได้เรียนรู้จากนักศึกษา ตลอดจนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการเช่นนี้จะทำให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และกระบวนการกลุ่ม เช่นเดียวกับเครื่องมือและวิธีการวัดประเมินผล ซึ่งควรมีลักษณะที่หลากหลาย เพื่อสอดคล้องกับสภาพจริงและครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ (รุ่งทิพย์ กล้าหาญ, 2551 : ออนไลน์)

จากแนวคิดการดำเนินการข้างต้น คณะผู้เขียนขอเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลา โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีกระบวนการดำเนินงานตามหลัก PDCA ดังนี้

Plan (การวางแผน)

คณะผู้เขียนได้มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยการกำหนดรายวิชาตามโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละภาคเรียน และบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจต่าง ๆ ทั้งด้านการวิจัย บริการวิชาการ และทำนุศิลปวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา การพัฒนาทักษะของนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง

สำหรับการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารมวลชนดิจิทัล มีความต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ในภาคเรียนที่ 2/2563 รายวิชาสื่อทางเลือกเพื่อชุมชน และภาคเรียนที่ 1/2564 รายวิชาการสร้างแบรนด์และภาพลักษณ์ โดยได้มีการดำเนินการขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้เขียนได้ประชุมร่วมกับอาจารย์ในหลักสูตรนิเทศศาสตร์ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยการบูรณาการกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้เขียนได้รับงบประมาณการวิจัยจำนวน 375,000 บาทจากกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปี 2563 ซึ่งงานวิจัยดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์สารและสื่อเพื่อเล่าเรื่องขนมลาในมิติต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจ มากกว่าการเป็นเพียงขนมในเทศกาลบุญสารทเดือนสิบและมีจำหน่ายเพียงในช่วงเทศกาลดังกล่าวเท่านั้น และงานวิจัยดังกล่าวยังมีลักษณะการให้บริการ

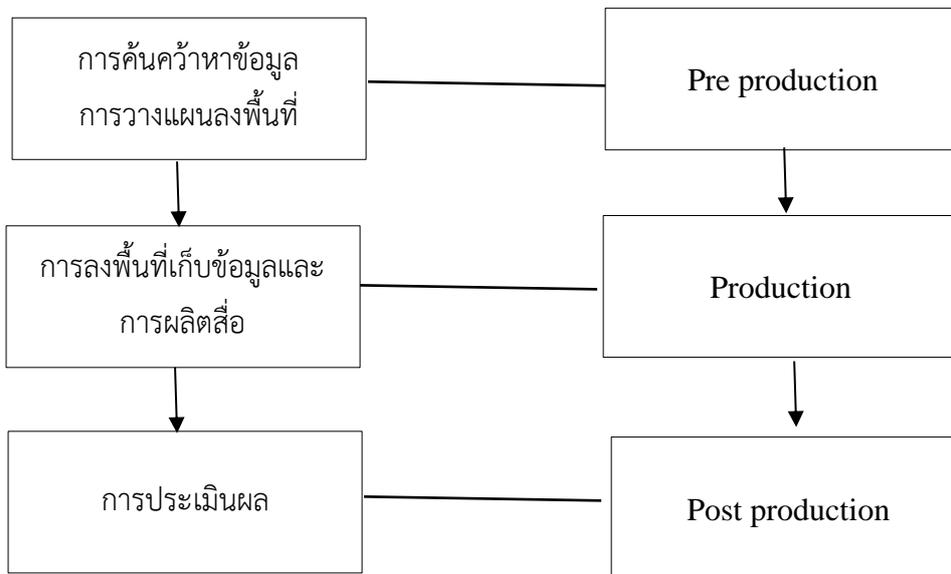
วิชาการแก่ผู้ประกอบการขนมลา ในประเด็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารขนมลาและการประยุกต์ใช้ช่องทาง การตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มมูลค่าขนมลาและสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการมากขึ้น

2. คณะผู้เขียนวางแผนให้นักศึกษามีส่วนสำคัญในการผลิตสื่อร่วมกับชุมชนเพื่อเล่าเรื่องขนมลา

3. นักศึกษาจะเป็นวิทยากรร่วม ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อและการประยุกต์ใช้ช่องทาง การตลาดออนไลน์แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาตนเองและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดต่อไป

Do (การลงมือทำ)

ในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการกับการวิจัยเรื่องขนมลาดังกล่าว คณะผู้เขียนได้ให้นักศึกษา วางแผนกิจกรรมในการเรียนการสอน ซึ่งจะประกอบไปด้วย การค้นคว้าหาข้อมูล การวางแผนลงพื้นที่ การลง พื้นที่เก็บข้อมูลและการผลิตสื่อ และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ คือ pre pro post production ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงของกิจกรรมการวิจัยกับขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์

การค้นคว้าหาข้อมูล และการวางแผนลงพื้นที่

นักศึกษาได้ค้นคว้าหาข้อมูลและวางแผนการลงพื้นที่กลุ่มผู้ประกอบการขนมลา จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพทำขนมลาบ้านศรีสมบุญ และกลุ่มขนมลาน้องกี้ อำเภอปากพนัง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูป อำเภอเมือง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมลา ตำบลท่าชอม อำเภอหัวไทร กลุ่มขนมลาป่าเท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ นักศึกษาทั้งหมด 12 คน ได้แบ่งกลุ่มกันดำเนินงาน กลุ่มละ 2-3 คน เพื่อให้ครอบคลุมการลงพื้นที่เพื่อผลิตสื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการขนมลาภายใต้การวิจัยครั้งนี้

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลและการผลิตสื่อ

นักศึกษาได้ร่วมกับคณะผู้เขียน ภายใต้โครงการวิจัย การพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาช่องทาง การตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ลงพื้นที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเพื่อหาแนวทางดำเนินการผลิตสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาโดยชุมชนมีส่วนร่วม และเป็นไปตามความต้องการของชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการแต่ละกลุ่ม แต่ละพื้นที่สะท้อนความต้องการด้านสื่อเพื่อ สื่อสารขนมลาแตกต่างกัน ซึ่งนักศึกษาได้นำข้อมูลและความต้องการที่ได้ไปวางแผน ลงมือการผลิตโดยการ ร่วมคิดร่วมทำ การประสานกับผู้ประกอบการ และสามารถผลิตสื่อเพื่อส่งมอบให้แก่ชุมชนนำไปเผยแพร่ต่อได้

ภาพที่ 2 คลิปวิดีโอแนะนำศูนย์การเรียนรู้อาชีพการทำขนมลที่บ้านศรีสมบุรณ์

ภาพที่ 3 ป้ายเพื่อแนะนำศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอาชีพการทำขนมลที่บ้านศรีสมบุรณ์

นอกจากสื่อคลิปวิดีโอและป้าย ที่นักศึกษามีส่วนในการผลิตกับชุมชน นักศึกษายังได้ลงพื้นที่ไปยังสถานที่ทำขนมลาที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ บ้านหอยรอก ตำบลหูล่อง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้นำข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับที่มาและกรรมวิธีการผลิตขนมลาที่เป็นอัตลักษณ์ ที่มีผลต่อรสชาติและคุณภาพขนมลาที่มีชื่อเสียง นำมาให้นักเขียนดำเนินการประพันธ์เนื้อร้องและทำำในการแสดงระบำขนมลา (หอยรอก) นำเสนอผ่านเพลงบอก โดยมีนักศึกษาจากหลักสูตรนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเป็นผู้แสดง และนักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตร์มีหน้าที่บันทึกภาพและตัดต่อจนกลายเป็นสื่อวีดิทัศน์และจัดกิจกรรมถ่ายทอดการแสดงดังกล่าวแก่โรงเรียนในพื้นที่บ้านหอยรอก ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสมบูรณ์ เพื่อใช้ในแสดงในประเพณีบุญสารทเดือนสิบประจำปีของอำเภอบางแพ และใช้ในการเรียนการสอน ในลักษณะเป็นสื่อการเรียนรู้ และเพื่อประชาสัมพันธ์ขนมลาและเทศกาลบุญสารทเดือนสิบต่อไป

ภาพที่ 4 ระบำขนมลา (หอยรอก)

จากการลงพื้นที่ในแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการขนมลาเพื่อผลิตสื่อ นักศึกษายังได้นำชุดข้อมูลมารวมกันผลิตการผลิตสื่อเพื่อสร้างภาพลักษณ์ขนมลาในฐานะขนมประจำเมืองนครศรีธรรมราชโดยได้จัดทำสื่อภายใต้รูปแบบขนมลาเดอะซีรีส์ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 5 ตอน ความยาวตอนละไม่เกิน 5 นาที เผยแพร่เป็นคลิปวิดีโอสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์และยังสามารถนำไปสื่อสารผ่านทางสื่อวิทยุกระจายเสียงได้อีกด้วย สื่อขนมลาเดอะซีรีส์ 5 ตอน มีประเด็นและรายละเอียด เกี่ยวกับ ขนมลาหอยรอก ต้นทางแห่งขนมลา ขนมลา การแปรรูปเพื่อสร้างคุณค่า ขนมลาเกลียวใจ เกลียวไว้มิจากลา ภูมิปัญญา ขนมลาแห่งเชียรใหญ่ และขนมลา การสานต่อเพื่อพัฒนา

ภาพที่ 5 ผลงานสื่อเล่าเรื่องสมัยใหม่ ขนมลาเดอะซีรีส์

นอกจากการร่วมคิดร่วมผลิตสื่อส่งเสริมขนมลาทั้งในเชิงคุณค่าและเพิ่มมูลค่าแล้ว นักศึกษายังได้ร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตสื่อและการสร้างสรรค์เนื้อหาส่งเสริมช่องทางการตลาดขนมลา ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการการถ่ายภาพสินค้าแก่ผู้ประกอบการ การอบรมเชิงปฏิบัติการการสร้างเนื้อหา (content) เพื่อสื่อสารในแฟนเพจของกลุ่มและผู้ประกอบการเอง เป็นต้น

Check (การประเมินตรวจสอบ)

ภายใต้การวิจัยเพื่อสื่อสารสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลา “ขนมลาเดอะซีรีส์” ซึ่งนักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อดังกล่าว จากการลงพื้นที่กลุ่มผู้ประกอบการทั้ง 5 กลุ่มของจังหวัดนครศรีธรรมราช คณะผู้เขียนใช้แบบประเมินประเมินความพึงพอใจของผู้รับสารทั่วไป สามารถสรุปแบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้รับสารต่อสื่อเล่าเรื่องสมัยใหม่ทางแบบประเมินออนไลน์

จากผลการวิเคราะห์ ผู้รับสารจำนวน 417 คน พบว่า ในภาพรวมผู้รับสารมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และจากการประเมินแบบสอบถามโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขนมลาทั้ง 4 กลุ่มผ่านการใช้แบบสอบถามออนไลน์ในลักษณะปลายเปิด และจากการนำผลงานสื่อเล่าเรื่องขนมลาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม การตลาด และสื่อสารมวลชน ส่งผลให้นักศึกษาได้รับข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงการผลิตสื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพบว่า ผู้ประกอบการและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในประเด็นความถูกต้องของเนื้อหาและภาพ ความน่าสนใจ/ความคิดสร้างสรรค์ ความทันสมัยของสื่อ ความโดดเด่นของสื่อ และการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง อย่างไรก็ตาม มีประเด็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้สื่อมีความสมบูรณ์ขึ้นในประเด็นต่าง ๆ ช่างต้น ซึ่งนักศึกษานำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาปรับปรุงในขั้นตอนต่อไป

Act (การนำผลประเมินไปปรับปรุงแก้ไข)

จากการดำเนินการตามกระบวนการ PDCA ส่งผลให้สามารถพัฒนาทักษะทักษะนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลา โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งการพัฒนาทักษะนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลาที่เป็นตัวนักศึกษาภายใต้รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามพันธกิจ และนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลาที่เป็นตัวผู้ประกอบการขนมลาเองที่มีทักษะในด้านการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมและการสื่อสารการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ขนมลาของกลุ่ม เป็นแนวทางการพัฒนาชิ้นงานการสื่อสารเล่าเรื่องสมัยใหม่และช่องทางการตลาดออนไลน์ เพื่อสามารถนำไปขยายผลในกลุ่มผู้ประกอบการอื่น ๆ ได้ กล่าวคือ คณะผู้เขียนในฐานะผู้สอนและนักวิจัยและนักศึกษาได้สำรวจอัตลักษณ์ของขนมลามาเป็นเนื้อหาหลักหรือ content เพื่อนำมาใช้ในการเล่าเรื่องขนมลา และเล่าเรื่องโดยแบ่งเป็นขนมลาแต่ละกลุ่มของผู้ประกอบการทั้ง 5 กลุ่ม ขนมลาที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จากการวิจัยของโครงการวิจัยอื่นในแผนการวิจัยเดียวกัน และขนมลาภาพรวมของเมืองนครฯ โดยนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวผ่านสื่อใหม่และช่องทางการตลาดออนไลน์ และมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการตลาดออนไลน์ให้แก่ผู้ประกอบการ หลังจากนั้นจึงมีการประเมินสื่อและช่องทางการตลาดออนไลน์ดังกล่าว แล้วนำไปพัฒนาปรับปรุงก่อนเผยแพร่ต่อไป

ความสำเร็จที่เกิดการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้ ประกอบด้วย

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาในด้านการเรียนการสอน

1. นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่จะเข้าถึง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับการสื่อสารของชุมชน สามารถที่จะพัฒนาตนเองเป็นนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลาทั้งตัวนักศึกษาและผู้ประกอบการ ตลอดจนเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผลการประเมินสื่อจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อนำไปใช้พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสื่อสารแก่ชุมชน จากการบูรณาการเรียนการสอนกับการวิจัย นักศึกษาได้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรร่วมอบรมการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการขนมลาเพื่อการสื่อสารเรื่องราวของขนมลาทั้งในเชิงวัฒนธรรมและเชิงการตลาด

3. นักศึกษาเกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้นในด้านวิจัย ซึ่งนักศึกษาสะท้อนว่า จากการได้ลงพื้นที่ทำให้เข้าใจความสำคัญของการวิจัยและกระบวนการในการวิจัยเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า การบูรณาการเรียนการสอนกับการวิจัยจะมีผลต่อความเข้าใจด้านวิจัยและจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนรู้ในรายวิชาการวิจัยนิเทศศาสตร์และการวิจัยประยุกต์สื่อสารมวลชนที่จะเรียนต่อเนื่องในภาคเรียนที่ 1/2564 และภาคเรียนที่ 2/2564

4. นักศึกษาเกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ทั้งผู้สอน เพื่อนนักศึกษาในห้อง และคณะอาจารย์ที่ร่วมในกระบวนการวิจัย รวมถึงนักศึกษาหลักสูตรนาฏศิลป์ จากคณะครุศาสตร์ที่มีส่วนในการถ่ายทอดเรื่องราวขนมลาหอยรากลผ่านการแสดงระบำหมลลา (หอยรากล) โดยมีนักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตร์มีส่วนในการค้นหาข้อมูลเพื่อนักวิจัยได้นำมาสร้างสรรค์บทเพลงและทำรำ และยังมีส่วนในการบันทึกภาพและตัดต่อวีดิทัศน์เพื่อมอบให้โรงเรียนในพื้นที่อำเภอปากพนังใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนต่อไป

5. นักศึกษาเกิดความรักความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา อัตลักษณ์และความหลากหลายของภูมิปัญญาการทำขนมลาในแต่ละพื้นที่ เกิดความเข้าใจ และสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ ตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจที่ผลงานของตนได้มีโอกาสเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ

6. นักศึกษาสามารถนำผลงานส่งเข้าประกวด จำนวน 2 รายการ

ทั้งนี้ จากการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อประเด็นการสื่อสารและการเป็นนักสื่อสารชุมชนเล่าเรื่องขนมลา นักศึกษาทั้ง 12 คน มีผลการเรียนรู้ในภาพรวมในระดับดีมาก เนื่องจากนักศึกษารู้สึกสนุกที่ได้ลงพื้นที่ เรียนรู้ร่วมกับชุมชน การพัฒนาผลงานที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน การมีโอกาสถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน และภาคภูมิใจที่ผลงานได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นภายใต้การวิจัย การบริการ และการทำศิลปวัฒนธรรม

การบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาและช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีลักษณะบริการวิชาการในด้านการผลิตสื่อให้แก่ผู้ประกอบการขนมลา และการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการขนมลาด้านการสื่อสารขนมลาในเชิงวัฒนธรรมและการสื่อสารการตลาด ซึ่งถือเป็นการทำศิลปวัฒนธรรมนั้น ก่อให้เกิดผลดีกับกลุ่มเป้าหมายหลัก นั่นคือ ผู้ประกอบการขนมลาทั้ง 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ประกอบการขนมลาที่ได้มีส่วนร่วมคิดร่วมผลิตสื่อกับนักศึกษา ได้สื่อภาพเคลื่อนไหวไปสร้างความน่าสนใจในการสื่อสารในแฟนเพจของกลุ่มหรือของประธานกลุ่ม เพื่อใช้ในการสื่อสารขนมลา สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการได้อีกทางหนึ่ง รวมถึงการที่สื่อมวลชนได้นำไปเผยแพร่เพื่อช่วยสื่อสารอีกทางหนึ่ง

2. ผู้ประกอบการขนมลาได้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาการสื่อสาร ทั้งการสร้างเนื้อหา (content) ที่เป็นภาพและข้อความ การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ (แฟนเพจของกลุ่มและของประธานกลุ่ม) โดยมีนักศึกษาร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว จนผู้ประกอบการสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นนักสื่อสารเล่าเรื่องขนมลาได้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลทั้งด้านการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมและการสื่อสารการตลาดที่สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ

จากการร่วมกันสื่อสารของขนมลาทั้งในส่วนของผู้ศึกษาและผู้ประกอบการ ทำให้ได้รับการดำเนินการติดต่อประสานงานกับรายการโทรทัศน์ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนนำผลิตภัณฑ์ไปแนะนำในรายการ เพื่อเป็นการสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งเพื่อกระตุ้นยอดขายและการสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ขนมลาสู่สาธารณชนในวงกว้าง

3. การบูรณาการเรียนการสอนกับโครงการวิจัยโครงการการพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาและช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มมูลค่าขนมลาจากการสื่อสารเรื่องราวขนมลามานสื่อสมัยใหม่ให้เกิดการรับรู้ ความสนใจและการซื้อของผู้บริโภคผ่านทางช่องทางการตลาดออนไลน์ การสื่อสารให้รับรู้ว่ขนมลาสามารถกินเป็นอาหารว่างได้ทั้งปี และได้ตลอดเวลา เหมาะกับทุกเพศทุกวัย และเกิดองค์ความรู้และการสื่อสารในเรื่องของภูมิปัญญาการทำขนมลาในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีเอกลักษณ์เชิงพื้นที่

4. การนำผลงานจากโครงการวิจัยซึ่งนักศึกษามีส่วนร่วมในการลงพื้นที่ค้นหาข้อมูลเชิงลึก สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เช่น การจัดทำนิทรรศการขนมลาเพื่อเผยแพร่ในโอกาส ต่าง ๆ การแสดงระบำลาหมลลา (หอยรอก) ซึ่งในการแสดงในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ซึ่งผลงานการแสดงดังกล่าวยังได้จัดทำเป็นวีดิทัศน์สื่อการเรียนการสอนมอบให้แก่โรงเรียนเทศบาลตำบลศรีสมบุรณ์ โรงเรียนในพื้นที่ชุมชนหอยรอกอีกด้วย

สรุป

การบูรณาการเรียนการสอนกับพันธกิจวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้ จึงมีลักษณะเป็นการบูรณาการพันธกิจหมายถึงการดำเนิน การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างผสมผสานกลมกลืนกันเป็นองค์รวม อันส่งผลให้ สถาบันสามารถปฏิบัติพันธกิจได้ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ (ธงชัย ยืนยงศิริมาศ, 2557 อ้างใน สุภิสรา สุวรรณชาติ อนุญาต คณาจารย์ และอุราภรณ์ เขยกาญจน์, 2562 : 158-175)

ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับพันธกิจอื่น ๆ ผู้สอนอาจใช้แนวคิดการพัฒนาตนควบคู่กันไปในที่นี้คือ นักศึกษาจะนำกิจกรรมดังกล่าวมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมเหมาะสมกว่าเดิม ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรม แสดงพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการ แรงจูงใจ หรือเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีศักยภาพและมีความสามารถต้องพัฒนาความ “เก่ง” ในสามด้านด้วยกัน ได้แก่

1. เก่งตน คือ การเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันคนอื่น และรู้เท่าทันโลก มีความประพฤติ การแสดงออกทางวาจาและอารมณ์ที่เหมาะสม มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความกระตือรือร้น

2. เก่งคน คือ คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีพื้นฐานความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีตั้งแต่ในระดับครอบครัว เพื่อนฝูง ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สามารถเข้าสังคมได้ง่ายและเมื่อมีปัญหาก็มีผู้อื่นยินดีให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ และ

3. เก่งงาน คือ คนที่ได้ศึกษาและรู้ลึกกว้างเกี่ยวกับขอบเขตงานที่ตนเองทำ เป็นผู้ที่รักและขยันในการทำงาน มีความมุ่งมั่นและอดุสาหะ ทุ่มเทให้กับการทำงาน อุปสรรคสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความคิดติดยึด ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิถีคิด และการกระทำ จึงไม่ยอมสร้างนิสัยใหม่หรือฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อตนเอง การกระทำ การตอบสนอง หรือการปฏิบัติ ที่เกิดจากการสั่งสมด้วยการกระทำซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอ จนทำให้การกระทำ การตอบสนอง หรือการปฏิบัตินั้นเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติปราศจากการคิดอย่างรู้สำนึก นั่นก็คือนิสัย (Tangkittiphaporn, 2013 อ้างใน จุติพร อัครโสวรรณ, 2565 : 170-183)

ในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ คณะผู้เขียนยังได้นำโจทย์การวิจัยมาเพื่อให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการค้นคว้าหาข้อมูล วางแผน การสื่อสาร และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการผลิตรายการโทรทัศน์ ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการผลิต (pre production) ระหว่างการผลิต (production) และหลังการผลิต (post production) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน กล่าวคือ ในช่วงแรกชุมชนมีส่วนร่วมช่วยคิดเพื่อออกแบบการสื่อสารเล่าเรื่องขนมลาในแง่มุมต่าง ๆ โดยมีนักศึกษาร่วมคิดและร่วมผลิต และชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารผลิตภัณฑ์ของตน และต่อมา ชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อและการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์จากการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษาร่วมกับผู้สอน ในฐานะวิทยากรร่วม ซึ่งส่งผลให้ชุมชนสามารถผลิตสื่อได้เอง เป็นสื่อบุคคลและเป็น นวัตกรรมชุมชนที่สามารถต่อยอดสื่อสารผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจของกลุ่ม

นอกจากนี้ ภายใต้งานวิจัยยังได้พัฒนาสื่อสมัยใหม่ ทั้งรูปแบบภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เพื่อสื่อสารผ่านทางสื่อออนไลน์ สื่อเพลงและการแสดง และสื่อป้าย รวมถึงช่องทางการตลาดออนไลน์ ซึ่งนักศึกษาได้ร่วมวางแผนและสร้างสรรค์สื่อเพื่อสื่อสารตลอดภาคเรียนทั้ง 2 ภาคเรียน

สำหรับขั้นสุดท้ายคือ การประเมินผลสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาและช่องทางการตลาดออนไลน์ซึ่งผลการวิจัย ได้พบว่า ผู้ประเมินซึ่งเป็นผู้บริโภคทั่วไป มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด และจากการวิจัยการพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนมลาช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้มีส่วนสร้างสัดส่วนรายได้เข้าสู่ผู้ประกอบการขนมลา 100% เป็นการทำให้เกิดห่วงโซ่คุณค่าใหม่ในทุกผลิตภัณฑ์ขนมลา ซึ่งเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมพัฒนาของนักศึกษา

โดยการใช้กิจกรรมในลักษณะการให้บริการวิชาการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน เพื่อร่วมทำนุศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ขนบมลาให้อยู่คู่จังหวัดนครศรีธรรมราชสืบไป

สำหรับผลที่เกิดกับผู้เรียนยังเป็นไปตามที่ ชันธ์ชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว (ม.ป.ป.: ออนไลน์) ศึกษาไว้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งด้านความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปพร้อม ๆ กัน เปิดโลกทัศน์ทั้งครูผู้สอน และผู้เรียนให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะด้าน เฉพาะทาง ช่วยให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีความคิด และมุมมองที่กว้างขึ้น และผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม สามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีจุดมุ่งหมายและความหมาย สามารถแสดงหาความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างไม่จำกัด ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ภูมิปัญญาและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2557). คู่มือการจัดการความรู้การบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: http://km.ssru.ac.th/V2014/kb_upload/file/คู่มือการจัดการความรู้การบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ.pdf
- ชันธ์ชัย อธิเกียรติ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (ม.ป.ป.). การสอนแบบทันสมัยและเทคโนโลยีการสอนแนวใหม่. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: <http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/9fcd6bf647f949f6c0786117da6f6cbc.pdf>
- จตุพร อัครโสวรรณ. (2565). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*. 14 (1), 170-183.
- มานิตย์ ไชยกิจ. (2557). แนวทางการบูรณาการเรียนการสอน กับการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 16 (2), 205-213.
- รุ่งทิพย์ กล้าหาญ. (2551). การบูรณาการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: <http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/9fcd6bf647f949f6c0786117da6f6cbc.pdf>

- ศุภิสรา สุวรรณชาติ อนัญญา คูอารียกุล และอุราภรณ์ เขยกาญจน์. (2562). การบูรณาการพันธกิจ บทบาทที่
ท้าทายของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา. *The Journal of Baromarajonani College of
Nusing, Nakhonratchasima.* 25 (1), 158-175.
- Arimoto, Akira. (2010). Differentiation and integration of research, teaching and learning in
the knowledge society from the perspective of Japan. *RIHE International Seminar
Reports.* 28.
- Griggs, Lynden. (2005). Comment: The Integration of Teaching and Research in Higher
Education. *Herdsa News.* 25 (3), 1-5.